

LOKALNE FORMY ARCHITEKTONICZNE

Chyżne

Gmina: **Jabłonka**

Mezoregion: Kotlina Orawsko-Nowotarska

Typ krajobrazu: Wiejskie

Podtyp krajobrazu: Z przewagą wstęgowo ułożonych zespołów niewielkich pól ornych, łąk i pastwisk

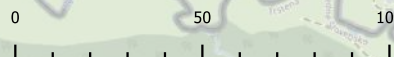
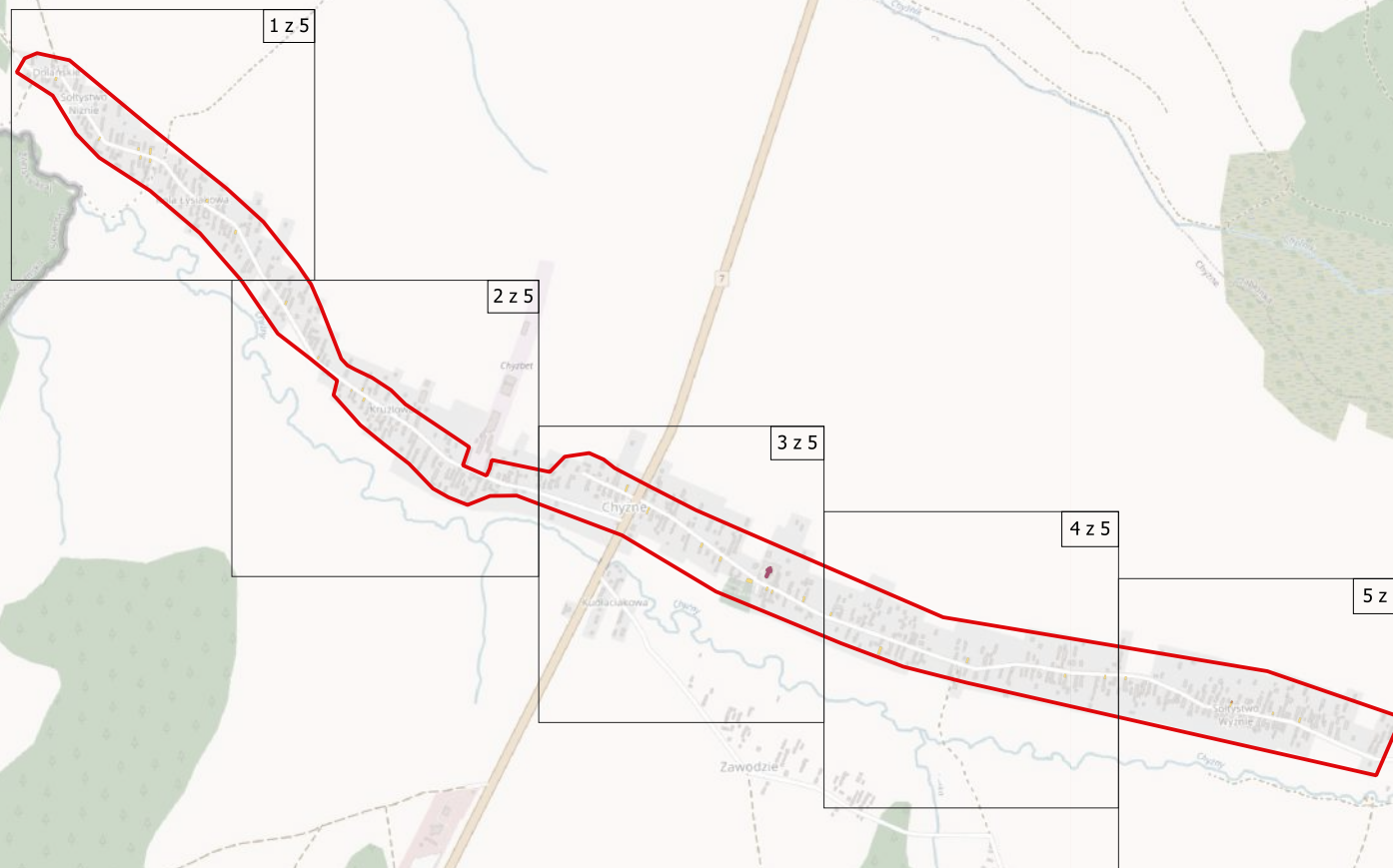
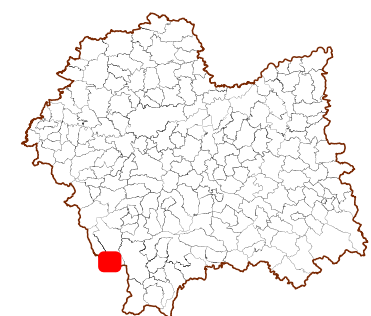
Typ i podtyp krajobrazu: 06b

Rodzaj zabudowy: Zagrodowa wolnostojąca

Kategoria zabudowy: Mieszkalno-gospodarcza

Zabudowa objęta ochroną konserwatorską:

- sakralna
- mieszkalna/mieszkalno-usługowa
- inna

 Granica LFA

Gmina: **Jabłonka**

Mezoregion: Kotlina Orawsko-Nowotarska

Typ krajobrazu: Wiejskie

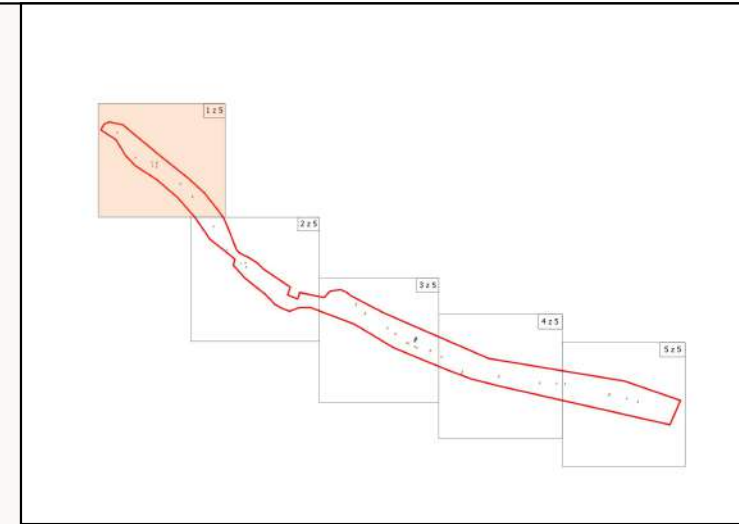
Podtyp krajobrazu: Z przewagą wstęgowo ułożonych zespołów niewielkich pól ornych, łąk i pastwisk

Typ i podtyp krajobrazu: 06b

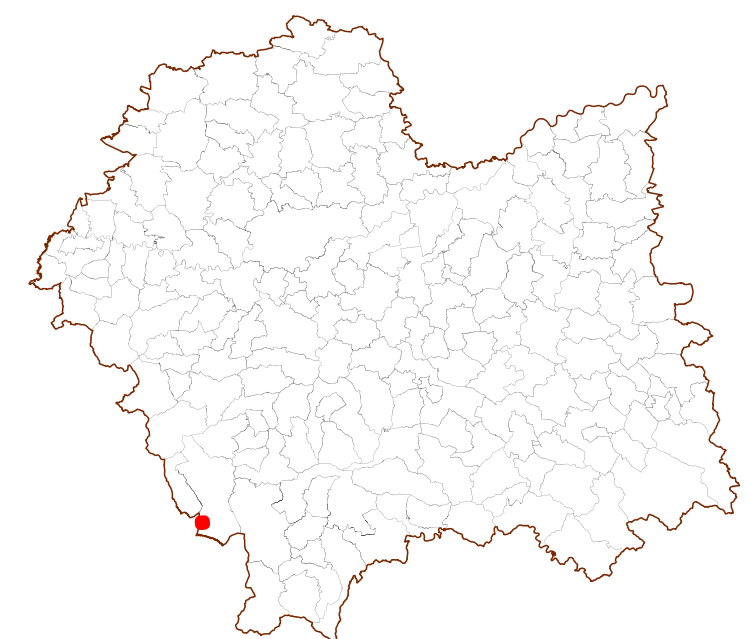
Rodzaj zabudowy: Zagrodowa wolnostojąca

Kategoria zabudowy: Mieszkalno-gospodarcza

Zabudowa objęta ochroną konserwatorską:

 mieszkalna/mieszkalno-usługowa Granica LFA

1 z 5

Gmina: **Jabłonka**

Mezoregion: Kotlina Orawsko-Nowotarska

Typ krajobrazu: Wiejskie

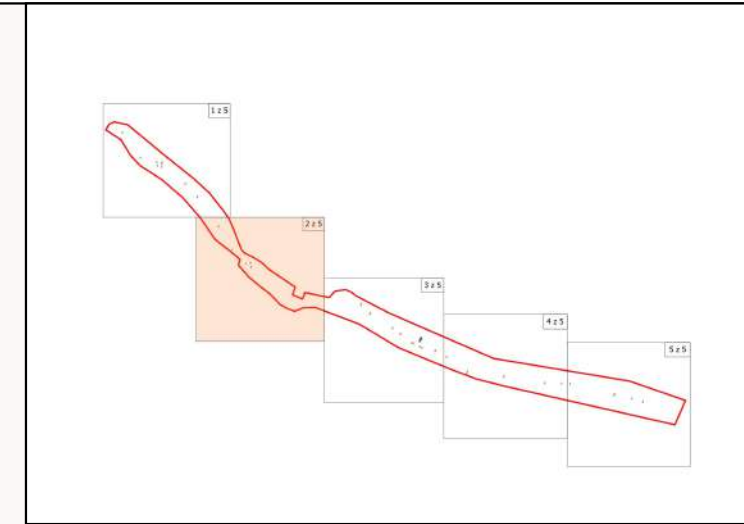
Podtyp krajobrazu: Z przewagą wstęgowo ułożonych zespołów niewielkich pól ornych, łąk i pastwisk

Typ i podtyp krajobrazu: 06b

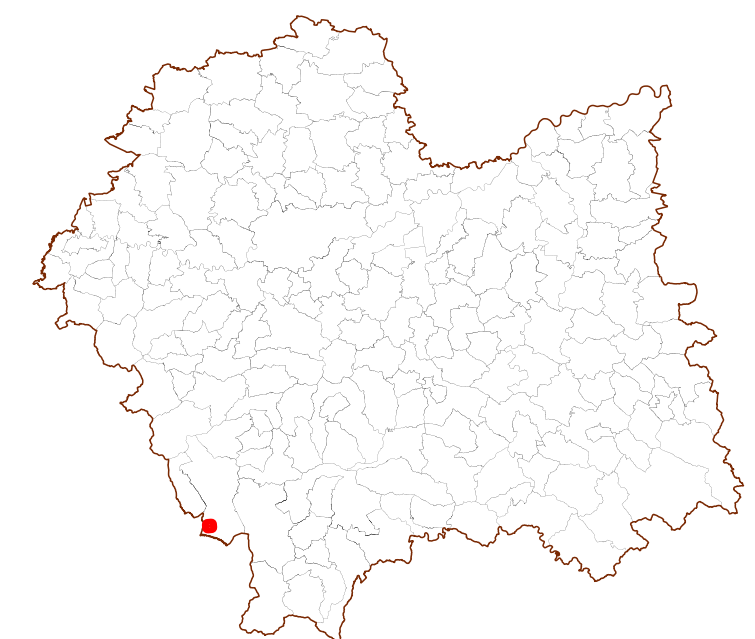
Rodzaj zabudowy: Zagrodowa wolnostojąca

Kategoria zabudowy: Mieszkalno-gospodarcza

Zabudowa objęta ochroną konserwatorską:

 mieszkalna/mieszkalno-usługowa Granica LFA

2 z 5

Gmina: **Jabłonka**

Mezoregion: Kotlina Orawsko-Nowotarska

Typ krajobrazu: Wiejskie

Podtyp krajobrazu: Z przewagą wstęgowo ułożonych zespołów niewielkich pól ornych, łąk i pastwisk

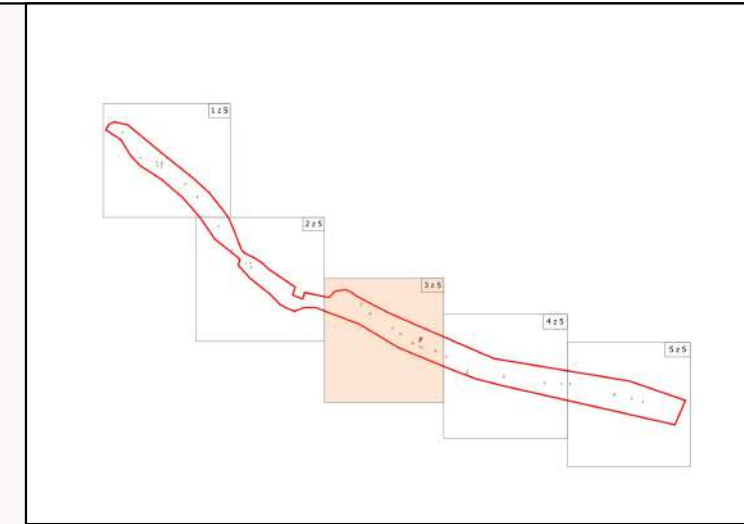
Typ i podtyp krajobrazu: 06b

Rodzaj zabudowy: Zagrodowa wolnostojąca

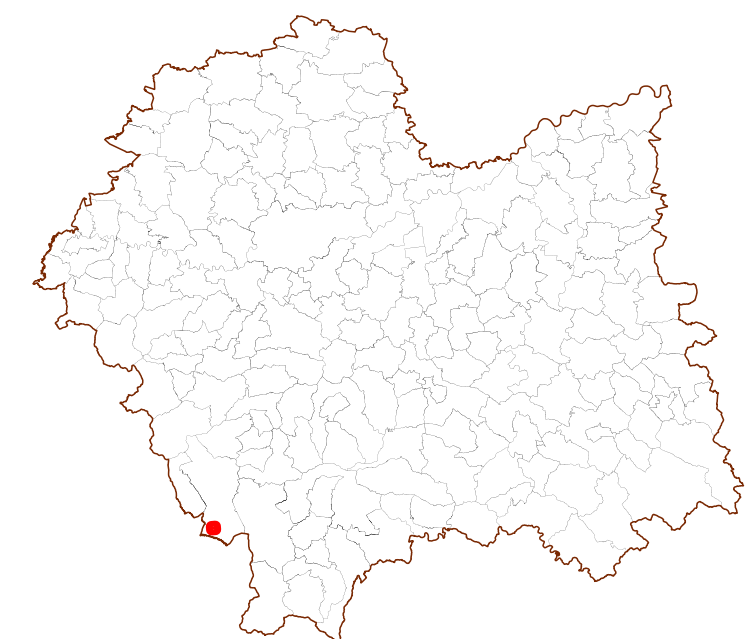
Kategoria zabudowy: Mieszkalno-gospodarcza

Zabudowa objęta ochroną konserwatorską:

- sakralna
- mieszkalna/mieszkalno-usługowa
- Granica LFA

Kościół pw.
św. Anny

3 z 5

Gmina: **Jabłonka**

Mezoregion: Kotlina Orawsko-Nowotarska

Typ krajobrazu: Wiejskie

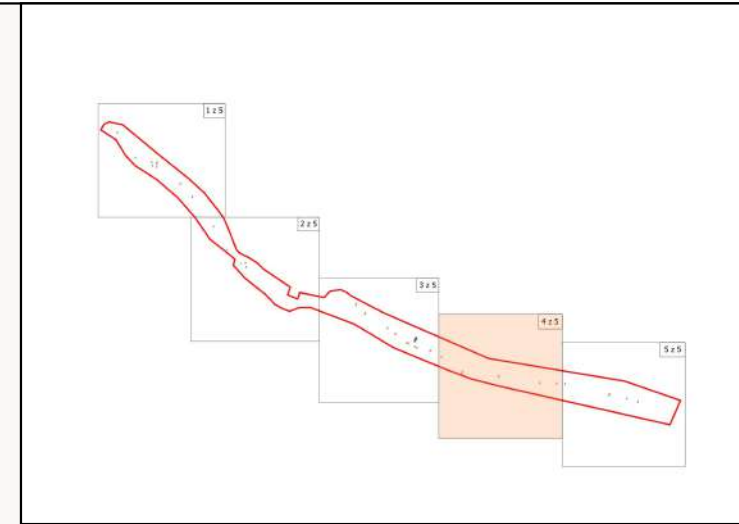
Podtyp krajobrazu: Z przewagą wstęgowo ułożonych zespołów niewielkich pól ornych, łąk i pastwisk

Typ i podtyp krajobrazu: 06b

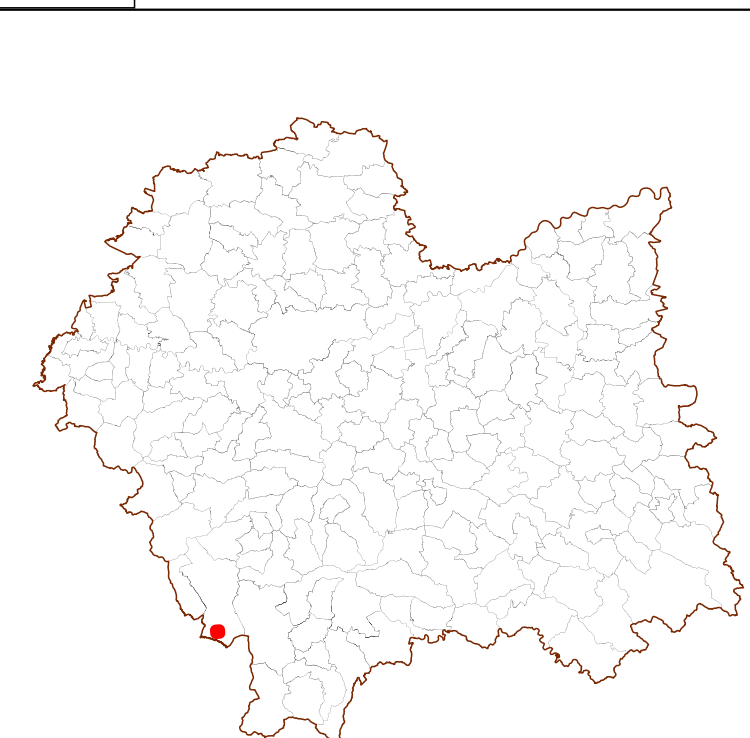
Rodzaj zabudowy: Zagrodowa wolnostojąca

Kategoria zabudowy: Mieszkalno-gospodarcza

Zabudowa objęta ochroną konserwatorską:

 mieszkalna/mieszkalno-usługowa Granica LFA

4 z 5

Gmina: **Jabłonka**

Mezoregion: Kotlina Orawsko-Nowotarska

Typ krajobrazu: Wiejskie

Podtyp krajobrazu: Z przewagą wstęgowo ułożonych zespołów niewielkich pól ornych, łąk i pastwisk

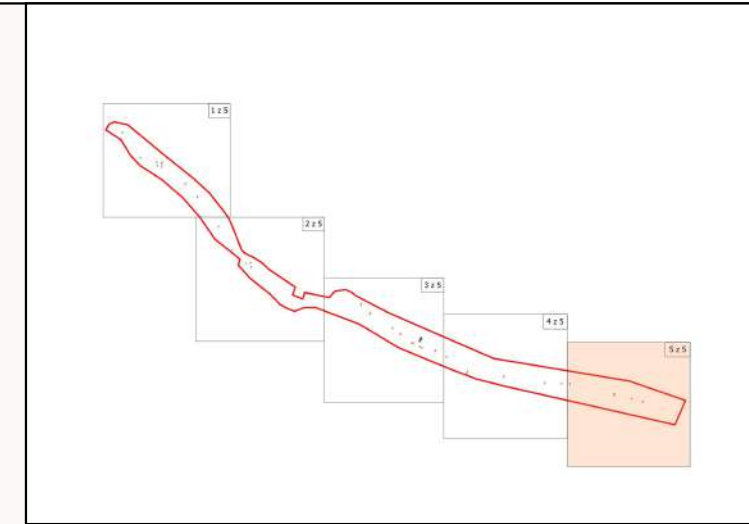
Typ i podtyp krajobrazu: 06b

Rodzaj zabudowy: Zagrodowa wolnostojąca

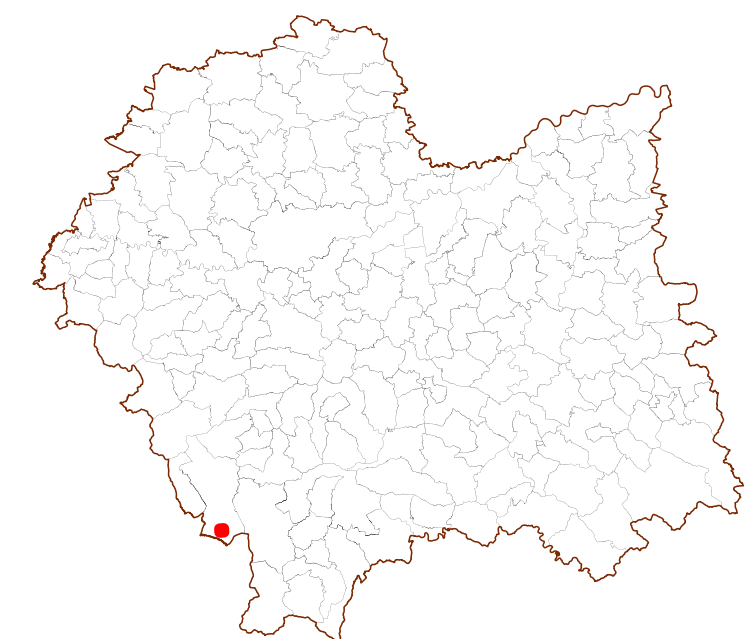
Kategoria zabudowy: Mieszkalno-gospodarcza

Zabudowa objęta ochroną konserwatorską:

- mieszkalna/mieszkalno-usługowa
- inna

 Granica LFA

5 z 5

NAZWA LFA		CHYŻNE	
LOKALIZACJA		<ul style="list-style-type: none"> – Wieś położona jest w zachodniej części Kotliny Orawsko – Nowotarskiej, w historyczno-etnograficznym regionie Orawa – Chyżne znajduje się w granicach Południowo Małopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu – W większości swojej historii wieś nadgraniczna, położona przy ważnym trakcie handlowym w kierunku Moraw i Węgier a także w obszarze sporów granicznych. 	
KATEGORIA	Funkcja	Mieszkalno-gospodarcza, rolnicza	
	Rodzaj	Zabudowa wiejska zagrodowa	
	Spójność obszarowa	Zabudowa typowa dla wsi o układzie łańcuchowym, charakterystyczna dla regionu Orawy w zasięgu wpływów Słowacji	
CECHA CHARAKTERYSTYCZNA (zał. nr 8 ust 3 pkt 1 - 7)		PARAMETRY	
układ zabudowy, w tym linia zabudowy		<ul style="list-style-type: none"> – Wieś ma charakter jednodrożnej łańcuchówki, przeciętej w poprzek przebiegiem drogi E77 biegnącej do granicy państwa, dzielącej wieś na część wschodnią i zachodnią. – Tradycyjna zabudowa mieszkalna i gospodarcza pochodzi z końca XIX wieku (drewniana) oraz z 1 połowy XX wieku (budynki murowane). W zabudowie wyraźne są wpływy architektury słowackiej, będące wynikiem powiązań regionalnych i przynależności do Słowacji w latach 1939-1945. – Kalenice domów mieszkalnych usytuowane są poprzecznie względem linii, którą wyznacza przebieg drogi wiejskiej. Domy nie przylegają bezpośrednio do ciągu drogi, są usytuowane w odległościach przeważnie od 1 m do 5 m od drogi. Teren działki pomiędzy drogą, a zabudowaniami jest wygradzany i znajdują się w nich ogródki kwiatowe (przedogródki). – Część domów w zabudowie posiada pod jednym dachem pomieszczenia gospodarcze (oborę, szopę). – Zabudowa gospodarcza na działce usytuowana jest na ogół w jednej linii z budynkiem mieszkalnym, przylegając do niego lub stojąc w niewielkim oddaleniu. Poprzecznie sytuowana jest stodoła (szopa), która wraz z budynkami gospodarczymi ma rzut litery L. 	
forma budynków, w tym:	gabaryty obiektów:	wysokość zabudowy	Wysokość budynków mieszkalnych i mieszkalno-gospodarczych, mierzona do kalenicy wynosi: dla budynków drewnianych od 5 do 7 m, murowanych od 6 do 8 m.
		proporcja i kształt bryły	<ul style="list-style-type: none"> – Budynki drewniane w zabudowie wsi noszą wyraźne cechy budownictwa regionalnego, orawskiego z końca XIX w. Mają bryły horyzontalne, są obiektami szerokofrontowymi, zbudowanymi na planach prostokątów. Szerokości elewacji wzdłużnej (frontowej) wynosi od 7 do 14 m; głębokość budynków wynosi od 5 do 6 m. – Są to w przeważającej ilości obiekty jednotraktowe, o układach pomieszczeń izba-kuchnia- sień, bądź dłuższych, z dobudowywaną oborą lub szopą. Nakrywają je dachy dwuspadowe, z wydatnymi przycółkami nad ścianami szczytowymi. – Budynki murowane również posiadają bryły horyzontalne, wzniesione są na podobnych prostokątnych planach. Szerokości elewacji wzdłużnych wynoszą od 10 do 18 m, głębokości od 5 do 7,5 m. – Są szerokofrontowe, posiadają w większości jednotraktowy układ wnętrza. Przykładem domów dwutraktowych są m.in.

		domy nr 61, 152.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wysokość górnej krawędzi elewacji frontowej, jej gzymsu lub attyki 	Dla domów drewnianych 3,0 m do 3,5 m, dla murowanych od 3,5 – 4,5 m
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ proporcja pomiędzy wysokością górnej krawędzi elewacji frontowej, jej gzymsu lub attyki a wysokością dachu 	Dla budynków drewnianych ok. 1:1,2, dla murowanych zbliżona ok. 1: 1,1
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ geometria dachu (kąt nachylenia i układ połaci dachowych) 	<ul style="list-style-type: none"> – Dachy dwuspadowe, w domach drewnianych wydatne przyczółki nad ścianami szczytowymi – Kąt nachylenia połaci dachowych dla drewnianych ok. 45° - 55°, dla murowanych 45°-50°
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poziom posadowienia parteru 	Poziom posadowienia zróżnicowany w zależności od spadku terenu, od 0,2 m – 0,8 m
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wielkość i proporcja otworów okiennych i drzwiowych oraz podcieni 	<ul style="list-style-type: none"> – W budynkach drewnianych i w części murowanych tradycyjna stolarka okienna z oknami małymi w stosunku do powierzchni elewacji. Dla lepszego doświetlenia pomieszczeń stosowany zabieg zbliżenia okien w pary. Okna prostokątne, skrzydłowe. – Otwory drzwiowe z prostokątnymi obramieniami belkowymi, z drzwiami skrzydłowymi, otwory drzwiowe, niższe od standardowych.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ procent przeszklenia elewacji 	6 do 8 %
charakterystyczne elementy konstrukcyjne i zdobnicze		<ul style="list-style-type: none"> – Drewniane budynki wzniesione są w tradycyjnej konstrukcji zrębowej, z belkami ścielnie przylegającymi do siebie. Typowe jest bielienie końcówek belek w węglach. – Charakterystycznym elementem domów drewnianych jest znacznie wysunięty przed lico daszek okapowy ściany szczytowej, jest to cecha budownictwa orawskiego i wyróżniająca go od budownictwa podhalańskiego – Szczyty wysokie dachu tradycyjnie szalowane są deskami przeważnie w układzie pionowym. W płaszczyźnie szczytu zwykle jeden szczelinowy otwór wentylujący i doświetlający poddasze – Budynki posiadają zbliżone do siebie małe otwory okienne, z ozdobnymi obramieniami, często ozdobnie dorzynanymi, w charakterystyczny dla Orawy sposób. – Budynki mieszkalne murowane zbudowane są z cegły czerwonej, palonej. Elewacje kryte są tynkami cementowo-wapiennymi. Cokół ścian zwykle jest nieznacznie szerszy w obrysie od murów budynku. – Elewacje budynków posiadają artykulację w formie podziałów lizenowo-ramowych, profilowanych gzymsów, oraz profilowanych w okładzinie tynkowej obramień otworów okiennych i drzwiowych. – Ściany szczytowe w budynkach murowanych mają niekiedy zredukowany daszek okapowy. W płaszczyznach szczytów, podkreślonych tynkowym listwowaniem naroży, znajdują się pary niewielkich okien pomieszczenia użytkowego poddasza. Często pomiędzy nimi znajduje się sklepiona wnęka z figurą świętego.
stosowane materiały wykończeniowe		Drewno, gont, dachówka cementowa, blacha dachówkowa
charakterystyczne cechy elewacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kolorystyka 	<ul style="list-style-type: none"> – Budynki drewniane w naturalnym kolorze starego drewna. – Budynki murowane utrzymane w kolorach jasnych, pastelowych. Detal architektoniczny podkreślany często odmiennym

budynków, w tym:		kolorem (lizeny, narożniki ścian, obramieni otworów)
	▪ cechy stolarki okiennej i drzwiowej: kolorystyka, podział kwater okiennych i drzwiowych, stosowane materiały	<ul style="list-style-type: none"> – Stolarka w większości tradycyjna, skrzydłowa, zróżnicowana wielkościami. Przeważają okna dwuskrzydłowe, dwu i trzy kwaterowe (z poprzecznym luftem górą). – W budynkach murowanych występują często większe okna, zbliżone kształtem do kwadratów, z trzema skrzydłami, trójpolowe lub dziewięciopolowe. Podziały kwaterowe szprosowe, okna malowane na biało
charakterystyczne cechy dachów budynków, w tym:	▪ kolorystyka	<ul style="list-style-type: none"> – Dachy domów drewnianych ciemne (gont) szare (dachówka cementowa) ceglasto-czerwone (dachówka ceramiczna) – Dachy domów murowanych kryte dachówka ceramiczną, blachą dachówkową, eternitem. Sporadycznie występują facjaty w połaci dachu kryte daszkami dwuspadowymi (nr 152).
	▪ stosowane materiały	Gont, dachówka cementowa i ceramiczna, eternit, blacha.
charakterystyczne cechy obiektów małej architektury i ogrodzeń, w tym:	▪ gabaryty	W obrębie zagród obudowane drewnem cembrowiny dawnych studni, małe wędzarnie, altany
	▪ detal architektoniczny	Charakterystycznym elementem dla wsi są liczne wnęki w ścianach szczytowych, w których umieszczano figurki drewniane i gipsowe popularnych świętych, patronów
	▪ stosowane materiały	Ogrodzenia zróżnicowane techniką wykonania, od wygradzeń w formie poziomych żerdzi i drewnianych sztachetowych płotów po nowsze ogrodzenia wykonane z metalowej siatki i paneli .

